

Автор: ИФЛА

Рубрика: ИФЛА

Публикувана: бр. 4-5, октомври 2021

Настоящото указание придружава позицията на ИФЛА за правата на общественото заемане в библиотеките и има за цел да предостави допълнителна информация относно това какво представляват тези права и къде се прилагат, да изясни позицията на ИФЛА и да отговори на редица въпроси, които често възникват, да проучи други начини, по които е възможно да бъдат подкрепени авторите и да разгледа някои аспекти за застъпничество, които да бъдат използвани от членовете на ИФЛА.

Какво е право на общественото заемане?

Правото на общественото заемане (ПОЗ) се отнася най-вече до идеята, че авторите (или други притежатели на права) трябва да имат изключителни права да отдават за заемане (или да дават право за отдаване) произведения, защитени от авторското право. В резултат на това, всяко заемане на произведения трябва да подлежи на определен вид възнаграждение. Поради това, правото на общественото заемане е синоним на възнаграждението, изплатено на автора за заемането на неговото произведение. Следва да се отбележи, че идеята за правото на заемане няма същия статус като останалите права (като възпроизвеждане, разпространение, превод и публично разгласяване) и не присъства в Бернската конвенция. Въпреки това, Европейският съюз и редица други държави (общо над 50), са въвели идеята, че правото на заемане е изключително.

Един от основните аргументи в полза на ПОЗ е, че заемането вреди на продажбите. Въпреки това проучванията показват, че това не се случва в действителност. Разбира се, би могло да се спори за това дали всяко ползване на даден труд трябва да води до възнаграждение, но вероятно, след като няма вреда е възможно да се направи изключение.

Как и къде се прилага?

Според официалния сайт за ПОЗ 34 страни вече имат действащи схеми за тези права, а други 27 все още ги разработват.

Няма едно единствено определение за ПОЗ, тъй като всяка схема варира в зависимост от това кои библиотеки участват, как е изчислен общият бюджет и възнагражденията, какъв вид са произведенията и кой ръководи проекта.

Поради тази причина, от 34 действащи схеми, например, 32 са приложими за заемането на материали от обществени библиотеки. Въпреки това само пет от тях разглеждат заемането от училищни библиотеки. Пет страни са взели предвид и академичните библиотеки (от тях само две обръщат внимание и на училищните библиотеки).

Обикновено схемите правят разлика между авторите в зависимост от тяхната националност, страна на пребиваване и език, на който публикуват. Само 8 държави извършват безусловни плащания, свързани с ПОЗ на чуждестранни автори извън страната, а други 3 прилагат това, само когато има съответното споразумение. Две от държавите изключват авторите, които живеят в съответната страна, но нямат

гражданство.

Съществуват вариации по отношение на това кой получава възнаграждението. Докато всички страни изплащат възнаграждения на авторите, само 24 плащат на илюстратори и 21 – на преводачи. Само 9 държави заплащат на издатели. Има и несъответствие в това какъв тип произведения се обхващат. Във всички страни са включени книги, но засега само 4 покриват и електронни книги, а 14 включват и аудио-визуални произведения.

Изчисленията на общите бюджети и плащания също варират. Докато 21 държави използват единствено информация за броя на заеманията (по данни от библиотеките), три други използват информация за заеманията и друга информация. Седем държави използват информация за наличността на книгите и други три – комбинация от информация за наличност и други критерии. Две държави ползват броя на читателите в библиотеките, за да определят наличното финансиране...

Цялата статия можете да прочете,

ако се абонирате за печатното или електронното издание на [списание ББИА онлайн](#) !